

Louňovice pod Blaníkem

Kraj: Středočeský

Správní obvod: Vlašim

Nadmořská výška: 396 m n. m.

Počet obyvatel: 656

Adresa URL: www.lounovicepodblanikem.cz

Okres: Benešov

GPS souřadnice: 49.637234N, 14.846691E

První pís. zmínka: 1149 (873 let)

PSČ: 257 06

Historie obce Louňovice pod Blaníkem

Prvními obyvateli zdejšího kraje, po kterých se dochovaly archeologické stopy, byli Keltové, kteří v době halštatsko-laténské (5. až 4. století př. n. letopočtem) na vrcholu Velkého Blaníku vybudovali hradiště o rozloze zhruba 125x175 m (výzkumy Karla Brantla z 2. poloviny 19. století, další výzkumy v roce 1940). Keltské hradiště později zaniklo a teprve v roce 1149 byl založen želivským opatem Gotšalkem na území dnešních Louňovic pod Blaníkem ženský premonstrátský klášter jako protějšek mužského premonstrátského kláštera na Želivi. První jeptišky pocházely z Porýní ze Steinfeldu, v závěru 80. let 12. století byly odtud vysílány jeptišky do nově zakládaného konventu v Dolních Kounicích na Moravě. Klášter v Louňovicích byl v roce 1420 bohužel vypálen husity a jediným objektem, který přetrval zkázu kláštera a v pozměněné podobě se dochoval dodnes je původně gotický kostel Nanebevzetí Panny Marie. Předpokládá se, že stál u bývalé západní brány vedoucí do areálu kanonie. Ve 2. pol. 17. století byl kostel zbarokizován, zaklenut a doplněn kryptou. U vchodu kostela stojí bezejmenný náhrobek s nápisem: "Léta 1652 dne 31. srpna umřel jest člověk hříšný. Prostě za něho Pána Boha!" Odpočíval pod ním Oldřich Sezima Skuhrovský, a to před dveřmi kostela, aby se po jeho náhrobku šlapalo. Zbytky klášterních staveb a laické klášterní pohřebiště byly zjištěny archeologickým výzkumem východně od kostela v prostoru domů čp. 20, 21, 22 a 39. Pozůstatkem kláštera je zřejmě také masivní kamenná zeď bývalého objektu čp. 19 v ulici Jana Žižky. Pozoruhodný je také bývalý zlatorudný mlýn, zjištěný poblíž klášterišť. Jeho nález dokládá středověké dolování zlata v okolí Louňovic. S výsledky archeologických výzkumů se mohou zájemci seznámit v místním muzeu v louňovickém zámku. V roce 1436 potvrdil císař Zikmund držbu Louňovic městem Tábor, kterému patřily Louňovice až do roku 1547.

Na počátku 15. století možná stál na Velkém Blaníku malý dřevěný hrad, využívající hradeb keltského hradiště, jeho existence však není jistá a někteří autoři se přiklánějí k názoru, že tento hrad existoval spíše na Malém Blaníku. Podle mého mínění je hrad opravdu pravděpodobnější na Malém Blaníku vzhledem k množství tmavých středověkých střepů, které se nacházejí na polích pod Malým Blaníkem směrem k Louňovicím a jejichž výskyty začínají na hranici lesa a polí. Na polích pod Velkým Blaníkem se takové střepy nenalézají.

Ve 2. polovině 16. století vybudoval Oldřich Skuhrovský na místě bývalého klášterního proboštví renesanční tvrz s nárožními věžemi, k jejíž stavbě pravděpodobně využil materiálu ze zřícenin kláštera. Roku 1652 je tvrz připomínána již jako zámek, který byl v roce 1675 barokně upraven a dochoval se do dnešní doby. Od roku 1672 do roku 1924 patřil objekt pražskému arcibiskupství, po pozemkové reformě jej získala tělovýchovná jednota Sokol, které patří zámek dodnes. V 70. - 80. letech dvacátého století

byla objevena renesanční sgrafita na jižní fasádě nádvorního křídla (pravděpodobně zachycení starozákonního námětu Noemovy archy. Malby byly opětně zabíleny vzhledem k nedostatku prostředků na jejich restaurování.

Na zámek navazuje budova zámeckého pivovaru, který dnes již bohužel svoji původní funkci neplní. S pivovarem souvisí i velká budova pivovarského sklepení, stojící po pravé straně silnice směrem na Libouň u výjezdu z Louňovic. Svým vzhledem připomíná spíše palírnu skotské whisky.

V podobném stylu je postaven i velký statek na louňovické návsi.

K zámku patřil pravděpodobně i romantický renesanční špýchar, dnes již zbořený.

V roce 1679 se v Louňovicích narodil významný hudební skladatel působící při saském dvoře Jan Dismas Zelenka (zemřel 23.12.1745 v Drážďanech). Osobnost Jana Dismase Zelenky připomíná pomníček u kostela.

Do 18. století převládala na území obce roubená architektura, dnes již převážně zaniklá. Řada objektů se však zachovala v kresbách Richarda Duška (1910 - 1977), rodáka z Ústí nad Orlicí, působícího jako učitel ve Vlašimi. Jako nejzajímavější je zmiňována chalupa čp. 95, podle profilace ostění oken a portálků datovaná do 18. století.

Národní obrození vzbudilo velkou vlnu zájmu o symboly českého národa, mezi něž patří i hora Blaník a legenda o blanických rytířích. První pouť na Velký Blaník zorganizoval v roce 1851 Karel Villani. V roce 1868 byl přivezen do Prahy a uložen do základů Národního divadla kámen z Blaníku. Zajímavostí je, že původně vybraný kámen byl shledán příliš malým a nakonec se ocitl ve zdi pivovarského sklepení v Louňovicích pod Blaníkem, kde jej můžeme vidět dodnes. V základech Národního divadla nakonec skončil jiný, větší kámen.

V roce 1895 nechal postavit kardinál (arcibiskup) Schonborn na Velkém Blaníku jednoduchou dřevěnou rozhlednu. V roce 1936 se tato rozhledna pro celkovou zchátralost zřítla. V téže roce požádal arcibiskup Fr. Kašpar o povolení postavit novou rozhlednu s kaplí sv. Václava, která by sloužila pro mše v době svatováclavských poutí. V roce 1940 stavbu uskutečnil Klub českých turistů. Prostředky na stavbu získal Klub českých turistů jako náhradu za objekty, zabírané Němci v pohraničí. Vznikla rozhledna na způsob husitské hlásky, 30 m vysoká, krytá šindelem, s kaplí tvořenou přístřeškem s kamenným stolem, která je dnes provozována Obecním úřadem Louňovice pod Blaníkem.

V roce 1962 byl na Velkém Blaníku nalezen archeologem a numismatikem Národního muzea v Praze Pavlem Radoměským pod kořeny stromu v rozbitém džbánu poklad složený z nejrůznějších mincí. Na poklad upozornil nález pana I. Kudlíka z Louňovic, který v blízkosti našel jednu minci při sběru kamene. Poklad obsahoval 622 mincí mince z celé Evropy, nejstarší byl groš Václava II., nejcennější mincí je tolar Rudolfa II. z roku 1611 (známy pouze 2 kusy). Celková hodnota pokladu byla po přepočtení 1274 krejcarů (hodnota zhruba 75 hus nebo 200 slepic). Poklad zakopal pravděpodobně někdo z místních obyvatel na počátku třicetileté války před vstupem pasovských žoldnéřů do Čech. Poklad se nyní nachází v Národním muzeu v Praze.

V současné době jsou pořádány na konci září v Louňovicích svatováclavské slavnosti, zahajované mší svatou na Velkém Blaníku. Poté se pestrobarevný průvod ve středověkém oblečení přesouvá do Louňovic a svou pouť končí před zámkem. Na zámku je pak připraveno středověké tržiště a v Louňovicích samotných je řada nejrůznějších pouťových atrakcí.

Rovněž na Malém Blaníku zanechala historie své stopy. V první polovině 16. století se stal Malý Blaník cílem poutí a byla zde Adamem z Říčan založena kaple. Již dříve zde pravděpodobně stály starší

objekty (mj. nálezy renesančních kachlů, je možné, že se zde konaly i pohanské obřady), ale nic není jednoznačně potvrzeno. Z roku 1672 pochází záznam o tom, že se zde vždy 22. července konaly mše a procesí z Louňovic. V roce 1676 zde sídlil poustevník Petr Havlovič (Gawlowitz), rodák z Krakova v Polsku, který zemřel v roce 1678. Ve sbírkách Muzea okresu Benešov se dochovala ostatková skříňka z roku 1674 ve formě polopostavy světice (asi sv. Máří Magdalény). V roce 1753 byla na Malém Blaníku postavena polygonální pozdně barokní nová kaple sv. Máří Magdaleny, z nařízení arcibiskupa Kaunburga, nákladem 300 zlatých. Stavba byla osmiúhelníková do elipsy, se sakristií na severovýchodě, s jeskyní pod sakristií. Kaple byla již roku 1783 z nařízení císaře Josefa II zrušena, zvon z kaple byl přemístěn do Louňovic. V 19. století obýval zříceninu kaple poustevník Antonín Zeman z Pacova a traduje se, že jeho duch hlídá poklad v kapli. V roce 1887 nařídil arcibiskup František Schonborn postavit na boku zříceniny bývalé zděné kaple malou dřevěnou kapličku se sochou sv. Maří Magdaleny od Eduarda Veselého a znovu se začaly pořádat poutě vždy v neděli před svátkem sv. Maří Magdaleny. I tato kaplička se bohužel nedochovala a socha odsud se nachází v kostele v Louňovicích. Poutní tradice u příležitosti svátku sv. Maří Magdaleny bohužel skomírá.

